AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2025 / 55 • Haziran

YUNANİSTAN VE PONTUS SORUNU: NÜFUS VERİLERİNİN ÇARPITILMASI VE SOYKIRIM İDDİALARI

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Bu yazı, ilk olarak AVİM tarafından 21 Mayıs 2025te yayınlanan İngilizce bir makalenin Türkçe çevirisidir.

Osmanlı Devletinin (İmparatorluğunun) son dönemi ve Birinci Dünya Savaşının ardından çöküşü çok sayıda trajik olaya sahne olmuştur. Ne yazık ki, imparatorluğun tüm halklarını etkileyen bu olaylar sıklıkla çarpıtılmakta ve dar görüşlü milliyetçi ve dini amaçlar uğruna tarihsel bağlamından koparılmaktadır.

1990'ların başından bu yana Yunan devleti bir soykırım teşkil ettiğini iddia ettiği Pontus (Rum) Sorununu uluslararası kamuoyunun dikkatine sunmak için aktif olarak bir kampanya yürütmektedir. Bu kampanya doğrultusunda Yunan Parlamentosu 19 Mayıs'ı Pontus Soykırımı anma günü olarak belirlemiştir. Bu karar, 19 Mayıs'ın Millî Mücadele döneminin (1919-1922) başlangıcını simgelemesi ve önemli bir ulusal gün olması nedeniyle Türkiye'ye karşı yapılmış açık bir provokasyondur.

Ermeni ve Süryani soykırımı iddialarına benzer şekilde, Pontus soykırımı iddiaları için kullanılan savlar esasen bu gruplara ait nüfus verilerinin çarpıtılmasına dayanmaktadır. Bu çarpıtma, daha geniş bir uluslararası kitleye ulaşmayı amaçlayan sansasyonel bir anlatıya temel oluşturmak adına yapılmaktadır. Ermeni, Süryani ve Pontus davalarına dikkat çekmek için bir dizi aşırı abartılı rakamlar ortaya atılmaktadır.

Ermeni anlatısında, 1915-1916 yıllarında savaş zamanı yapılan sevk ve iskân sırasında 1,5 milyon Osmanlı Ermenisinin öldürüldüğü iddia edilmektedir. Ancak savaşın başlamasından önce 1914 yılında imparatorluktaki Osmanlı Ermenilerinin toplam nüfusunun anca 1,6 milyon olduğu bilinmektedir. Savaştan sonra Osmanlıdan göçmüş olan yaklaşık 870.000 Ermeni mülteci mevcuttu ve 280.000den fazlası ise hala imparatorluk içinde yaşamaya devam etmekteydi. Bu nedenle Osmanlı Ermenilerinin toplam kayıplarının (toplumlar arası çatışma, kıtlık, salgın hastalıklar ve doğal etkenlere maruz kalma dahil tüm nedenleri kapsayacak şekilde) 300 ila 600.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir.

Süryani anlatısında, Birinci Dünya Savaşı sırasında 700.000'den fazla Süryaninin onları yok

etmeyi amaçlayan bir harekât sırasında öldürüldüğü iddia edilmektedir. Ancak imparatorluktaki Süryanilerin toplam nüfusu bu rakamın önemli ölçüde altındaydı. Amerikalı bir uzman olan David Magie, Osmanlı Devleti'nin savaş öncesi nüfusu hakkında ayrıntılı nüfus verileri hazırlamıştır. 1919 Paris Barış Konferansında galip İtilaf Devletleri Magie'nin rakamlarını oldukça tarafsız olarak değerlendirmişler ve imparatorluktaki kendi konsolosluk temsilcilerinden elde ettikleri nüfus verilerine sahip olmalarına rağmen bunlar yerine Magienin nüfus verilerini temel almışlardır. Magienin elde ettiği rakamlara göre Osmanlıdaki toplam Süryani nüfusu 275.000di; ki bu da 700.000 Süryaninin öldürüldüğü iddiasının tamamen bir hayal ürünü olduğuna işaret etmektedir.

Ermeni ve Süryani anlatılarında olduğu gibi, Pontus Soykırımı iddiasının merkezinde de bu bölgedeki Rum nüfusuyla ilgili nüfus verilerinin çarpıtılması yatmaktadır. Yunan milliyetçi davasına mümkün olduğunca çok dikkat çekebilmek adına bir dizi aşırı abartılı rakamlar sunulmaktadır. Bu bağlamda Yunan devleti 350.000den fazla kişinin kasıtlı olarak öldürüldüğünü iddia etmektedir. Ancak Yunan tarihçilerin sağladığı bilgiler bile bu rakamların aldatıcı mahiyetini ortaya koymaktadır. Örneğin, Yunan tarihçiler P.M. Kitromilides ve A. Alexandris, Doğu ve Batı Pontus bölgelerindeki (Sivas, Trabzon ve Kastamonu vilayetleri) toplam Rum nüfusunun yaklaşık 480.000 olduğunu tahmin etmektedirler. Öte yandan Amerikalı tarihçi ve demografi uzmanı Profesör J. McCarthy, bu bölgedeki Yunan nüfusunun yaklaşık 390.000 olduğunu hesaplamaktadır. Bu savaş öncesi toplam Rum nüfusunun yaklaşık 200.000'i Rusya'ya kaçarken, 183.000'i Türkiye ile Yunanistan arasındaki nüfus mübadelesi kapsamında Yunanistan'a yerleşmiştir. Bu rakamlar, Yunan devletinin 350.000'den fazla Pontus Rumunun öldürüldüğü iddiasının kanıtlanmasının ve doğrulanmasının mümkün olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu üç soykırım anlatısının hepsinde en rahatsız edici olan şey ise, aynı savaş koşullarında ve aynı dönemde hayatını kaybeden Osmanlı Müslümanlarının hiçbir şekilde dikkate alınmamasıdır. Bu dönemde ve aynı coğrafi bölgelerde en az 2,5 milyon Müslüman sivil hayatını kaybetmiştir. Artık sıklıkla Hristiyan Soykırımı söylemi çatısı altında bir araya getirilen bu üç anlatıyı (Batılı ülkelerde yükselen İslamofobik akımlardan nemalanmaya çalışılmaktadır) birleştiren şey, Türklere karşı gösterilen pervasız düşmanlık ve onların acılarının değersizleştirilmesidir. Bu üç Türk karşıtı kampanyanın her biri Osmanlı Müslümanlarına karşı korkunç suçlar işlendiğini şiddetle inkâr etmekte ve Ermeni, Süryani ve Rumların (yani Hristiyanların) tamamının tümüyle masum ve çaresiz olduğunu öne sürmektedir.

Bu bağlamda 1923 yılında imzalanan ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki savaşı resmen sona erdiren Lozan Antlaşmasının 59. Maddesini hatırlamak yararlı olacaktır. 59. Madde, Yunan devletinin önceki dönemde yaşanan kırımlardaki suçunu ve sorumluluğunu açıkça ortaya koymaktadır: Yunanistan, savaş yasalarına aykırı olarak Anadoluda Yunan ordusunun ya da yönetiminin eylemlerinden doğan zararların onarımı yükümünü tanır.

Ne var ki, Yunanistan uluslararası bir antlaşma nezdinde Anadolu'da gerçekleştirdiği büyük yıkımın ve işlediği sayısız suçun kabahatini ve sorumluluğunu geçmişte kabul etmiş olmasına rağmen, Yunan devleti günümüzde asılsız soykırım suçlamalarında bulunmaya cüret etmektedir. Bu durum ise Yunan devlet yapılanmasında ve yönetici kadrolarında tedirgin edici bir ahlak eksikliğinin olduğuna işaret etmektedir.

**Resim: Justin McCarthy tarafından 2011 yılında hazırlanan ve 1770 ila 1923 yılları arasında Osmanlı Devleti içindeki ve çevresindeki Müslümanların ve Hristiyanların zorla yerlerinden edilmesini gösteren harita. Söz konusu harita, savaşlarda olduğu gibi büyük toplumsal kargaşaların yaşandığı dönemlerde çeşitli halkların akıbetini tespit etmenin ne denli zor olduğunu ve karmaşık demografik değişimleri sansasyonel olmak uğruna aşırı basitleştiren milliyetçi/dini anlatıların ne denli sorunlu olduğunu ortaya koymaktadır.*

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "YUNANİSTAN VE PONTUS SORUNU: NÜFUS VERİLERİNİN ÇARPITILMASI VE SOYKIRIM İDDİALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 55. Haziran 04. Erişim Kasım 16, 2026. https://avimbulten.org/tr/Yorum/YUNANISTAN-VE-PONTUS-SORUNU-NUFUS-VERILERININ-CARPITILMASI-VE-SOYKIRIM-IDDIALARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır